

Wczesnośredniowieczny skarb monet z Jordanowa, gm. Świebodzin

Early medieval coin treasure from Jordanowo, Świebodzin municipality

ARKADIUSZ TABAKA

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, Dziekanowice 32, 62-261 Lednogóra, Polska,
ol.at@lednica.pl
ORCID: 0000-0003-3202-4309

Abstract. During rescue excavations carried out in 2008 in Jordanowo, Świebodzin commune, Lubuskie voivodeship, on site 7 (on the route of the planned S3 expressway), a treasure was discovered of early medieval coins loosely scattered on an area of approx. 2 m². It lay directly under the humus layer, about 40 cm deep, between the graves of an early medieval cemetery, which probably was in operation since the 2nd half of the 11th century for at least 100 years. The article presents a detailed description of the coins, including, but not limited to metrological data, production marks, traces of use, a breakdown by type and variety and references to similar finds. The discovered collection included both entire coins and pieces thereof. Prominent among them were 2 denarii of Ethelred II, 2 German denarii from the mints in Bardowicko (preserved fragment) and Soest, and an imitation of a Magdeburg denarius, as well as cross denarii (84 whole + 15 fragments) of various types according to M. Gumowski's *Corpus Nummorum Poloniae* (1939). Thus, 104 coins, including 88 whole coins and 16 fragments, were recorded in the hoard weighing 88.3 g. An analysis of the coin set has made it possible to determine the deposition to the ground at the late 11th and the early 12th century.

Keywords: early Middle Ages, coin treasure, coin fragments, grave field.

W trakcie ratowniczych prac wykopaliskowych prowadzonych w 2008 roku przez Piotra Osypińskiego z ramienia Fundacji Patrimonium (Osypiński 2010) w Jordanowie, gm. Świebodzin, woj. lubuskie na stan. 7, na trasie planowanej drogi szybkiego ruchu S3, odkryto luźno rozrzucony (nie zarejestrowano jakichkolwiek śladów zabezpieczenia depozytu) skarb monet wczesnośredniowiecznych (ryc. 1). Zalegały one w obrębie ara A25a, na powierzchni około 2 m². Podczas eksploracji wykorzystano detektor metalu.

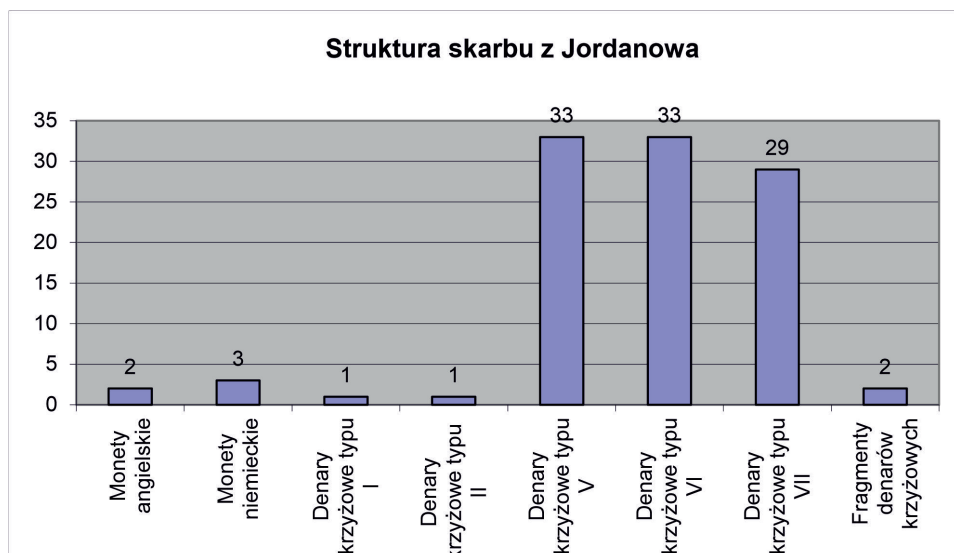

Ryc. 1. Jordanowo, stan. 7, gm. Świebodzin, woj. lubuskie. Eksploracja i dokumentacja polowa skarbu. Fot. P. Osypiński

Odkryty zbiór zawierał zarówno monety całe, jak i siekańce. Wśród nich wyróżniono: dwa denary Ethelreda II, trzy denary niemieckie z mennic w Bardowicku i Soest oraz naśladownictwo denara magdeburskiego, a także denary krzyżowe (84 całe + 15 fragmentów) różnych typów wg *Corpus Nummorum Poloniae* M. Gumowskiego (1939) (por. ryc. 2)¹. W jego skład wchodziły zatem 104 monety, w tym 88 monet całych i 16 fragmentów, o łącznej wadze 88,3 g (por. FMP I, nr 87, s. 292 i n.).

Opisywany zbiór (wpisany do rejestru jako obiekt A198) odkryto w południowej części stanowiska (ryc. 3). Zalegał on bezpośrednio pod warstwą humusu na głębokości około 40 cm. Został wkopany we wcześniejszy, nieokreślony kulturowo znacznej wielkości obiekt A199, w którego obrębie odkryto część z wymienionych

¹ Składam serdeczne podziękowania za konsultacje i pomoc w określeniu monet dr B. Buttent-Stefaniak, prof. dr. hab. S. Suchodolskiemu, dr. P. Ilischowi (Peter Ilisch zmarł 29 maja 2023 r. przed publikacją niniejszego artykułu) oraz dr. A. Kędzierskiemu.

Ryc. 2. Jordanowo, stan. 7, gm. Świebodzin, woj. lubuskie. Struktura skarbu wczesnośredniowiecznego

monet². Od strony południowej wyżej wymienione obiekty przylegały do wczesnośredniowiecznego grobu (obiekt A201)³.

Do najwcześniejszych w zbiorze zaliczyć należy monety angielskie i zachodnioniemieckie. Pierwsze z nich wybito podczas rządów Ethelreda II (978-1016) w mennicach w Warwick (nr 1 w katalogu) i Londynie (nr 2) (por. Hildebrandt 1881 – nr 3888-3878 – typ D, SCBI 36:450 i 2870 – typ A). Zachowały się w bardzo dobrym stanie, z niewielkim ubytkiem w przypadku denara londyńskiego. Obydwie monety oprócz swojego pochodzenia mają jeszcze jedną wspólną cechę – mianowicie znajdują się w nich po dwa otwory. Mogły więc stanowić na przykład elementy naszyjnika lub po prostu były nanizane na sznurek czy rzemyk, który zabezpieczał je przed zgubieniem.

Wśród monet zachodnioniemieckich wystąpiły dwa denary całe oraz jeden zachowany fragmentarycznie. Najwcześniejszy z nich – denar typu kolońskiego (nr 3 w katalogu), który wybito w westfalskiej mennicy w Soest, zapewne pomiędzy 1000 a 1030/40? rokiem (por. typ 849b wg Hävernick 1935). Nieco młodsza, z lat 1030-1050, jest moneta opisana w katalogu pod nr 4. Stanowi ona ciekawe naśla-

² Prawdopodobnie w trakcie prowadzonej na tym obszarze orki część skarbu została przemieszczona.

³ W trakcie badań wykopaliskowych na stanowisku nr 7 w Jordanowie odkryto kilkadziesiąt grobów wczesnośredniowiecznych. Cmentarzysko funkcjonowało zapewne, począwszy od 2. połowy XI wieku, przez co najmniej 100 lat (por. A. Tabaka 2008).

downictwo denarów z Magdeburga (por. Dannenberg 1876-1905 – nr 648/648a). Do najmłodszych zaś, nie tylko wśród monet zachodniemieckich, ale i w całym zbiorze, należy zaliczyć datowany na lata 1060-1080 fragment denara wyemitowanego w Bardowiku – nr 5 w katalogu (por. Dannenberg 1876-1905, nr 1778; Hävernack 1935, nr 717).

Wszystkie z wymienionych wyżej monet zachodnich charakteryzują się znacznymi błędami produkcyjnymi. Z reguły w trakcie ich nieprecyzyjnego wybijania następowało przesunięcie stempla. Zaobserwowano również wiele śladów użytkowania, w tym pocięcia oraz silnego starcia, a także nacinania, złamania i przebicie otworów (por. opis w katalogu).

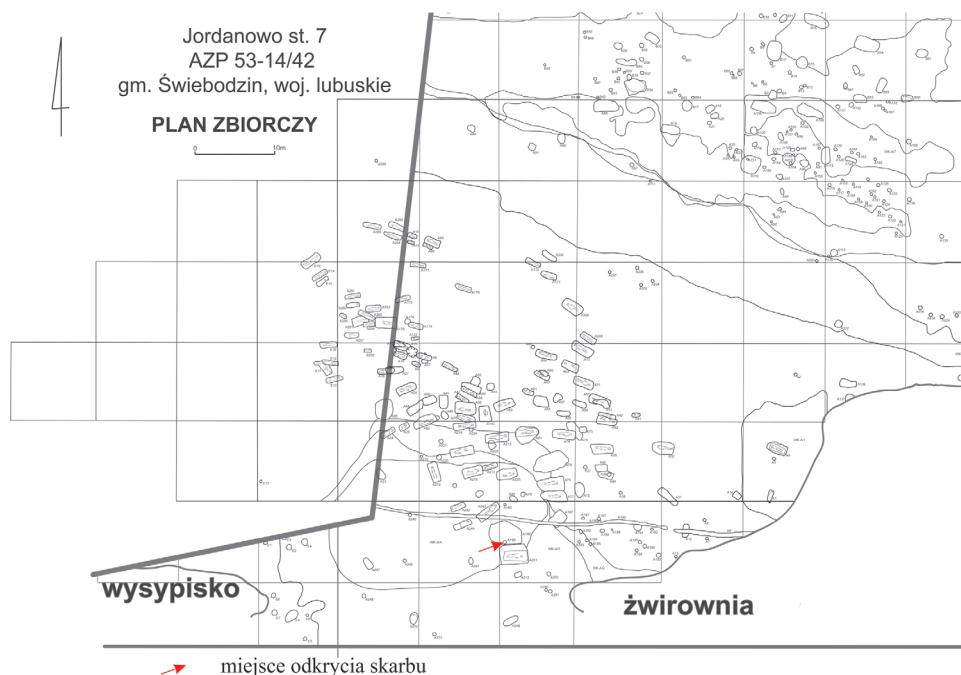
Zdecydowaną większość zbioru stanowią bardzo popularne w XI-wiecznej Polsce denary krzyżowe (por. Slaski i Tabaczyński 1959; FMP I). W trakcie analizy skarbu wyróżniono pięć typów tychże monet (por. ryc. 2), w obrębie których wystąpiło kilkadziesiąt odmian. Począwszy od nieco wcześniejszych, mających zarazem większą średnicę, datowanych na 1. połowę XI wieku – monety o nr inw. 6 i 7, z wizerunkiem świątyni na drugiej z nich, kończąc na denarach o niewielkiej średnicy z wysoką krawędzią, datowanych na podstawie analogii na przełom XI/XII wieku (por. Tabaka 2001, s. 179).

Wśród denarów krzyżowych szczególnie licznie wystąpiły egzemplarze typu V (29 całych i cztery fragmenty), VI (26 całych i siedem fragmentów) i VII (28 całych i jeden fragment) wg CNP M. Gumowskiego (1939).

Zwracają również uwagę znaczne różnice metrologiczne (wagi, średnice oraz wysokości krawędzi – patrz katalog) pomiędzy poszczególnymi odmianami monet w ramach każdego z wymienionych typów.

Do najwcześniejszych monet typu V zaliczyć należy te o największej średnicy i wadze, na których awersie widnieje romboidalny krzyż perełkowy – nr katalogowe 8-20 (odmiany CNP 540-617). M. Gumowski (1939) datował podobne egzemplarze na schyłek 2. ćwierci XI wieku. Kolejną grupę chronologiczną w ramach typu V tworzą monety poprawnie wybite z całkowicie lub częściowo widocznym opisem otokowym, przedstawiające na awersie krzyż perełkowy w kształcie okręgu. Są to monety oznaczone numerami katalogowymi od 21 do 30 (odmiany CNP 625-638), datowane na lata 1050-1070 (por. Tabaka 2001, s. 179). Pozostałe monety typu V w skarbie z Jordanowa – nr inw. 31-40 (odmiany CNP 646-678), charakteryzujące się nieco mniejszą średnicą, należą do odmian najmłodszych, datowanych na schyłek XI wieku.

Podobna sytuacja występuje wśród monet typu VI, równie liczne jak opisane wyżej denary typu V. Także w tym przypadku egzemplarze najcięższe i o największej średnicy, mające starannie wykonaną legendę otokową, należą do odmian najstarszych w zespole, natomiast najlżejsze i o najmniejszej średnicy (brak opisu otokowego i wysoka krawędź) – do schyłkowych. Na szczególną uwagę zasługują monety o nr inw. 65-69 (odmiana CNP 858). Posiadają one charakterystyczny łuk pomiędzy ramionami krzyża kawalerskiego na rewersie. Zarówno obecność owego

Ryc. 3. Jordanowo, stan. 7, gm. Świebodzin, woj. lubuskie. Plan stanowiska z zaznaczonym miejscem odkrycia skarbu. Rys. P. Osypiński

łuku, jak i dane metrologiczne wykazują duże podobieństwo do denarów krzyżowych produkowanych przez Sieciecha, palatyna Władysława I (Kędzierski 1998a; 2021; Tabaka 2001, s. 180).

Analogiczną sytuację przy ustalaniu chronologii zbioru z Jordanowa zaobserwowano w stosunku do krzyżówek typu VII. Wśród 29 sztuk monet tego typu występuje niewielka liczba denarów starszych, o większej średnicy i przynajmniej fragmentarycznie widocznej legendzie otokowej – nr katalogowy 74-82 (odmiany CNP 967-981). Znaczną część stanowiły jednak monety o niewielkiej średnicy, dużym polu i niemal zupełnym braku legendy otokowej. Charakteryzowały się one także bardzo wysoką krawędzią (por. nr katalogowe 83-101 – odmiany CNP 986-989). Monety te najprawdopodobniej można uznać za polskie, wybijane za zgodą księcia Zbigniewa przez arcybiskupa gnieźnieńskiego – Marcina (Tabaka 2022, s. 170, tam dalsza lit.).

Struktura skarbu została zaprezentowana w katalogu według typów i odmian, które mają swoje odwzorowanie w chronologii względnej. Tak więc monety umieszczone na początku należą do wcześniejszych, a przedstawione na końcu – do schyłkowych form w obrębie poszczególnych typów.

W trakcie analizy zespołu zaobserwowano dwa rodzaje ukształtowania krawędzi denarów krzyżowych – mianowicie a i b (patrz poniżej – objaśnienie układu Katalogu).

Nadmienić jednak należy, że zdecydowana większość monet posiadała ukształtowanie krawędzi typu a, podobnie jak na przykład w skarbie z Ogorzelczyna (Tabaka 2001, s. 184). Potwierdza to przypuszczenia, że tak zwany „wysoki rant” krzyżówek tworzony był za pomocą jakiegoś urządzenia mechanicznego, a nie w sposób ręczny (por. Kędziński 2021, s. 208).

Zestawienie danych pozwoliło również na wyróżnienie następujących śladów produkcyjnych:

- przesunięcie stempla na awersie – 6 przypadków,
- przesunięcie stempla na rewersie – 6 przypadków,
- przesunięcie stempla na awersie i rewersie – 79 przypadków,
- niedobicie monety na rewersie – 1 przypadek,
- niedobicie monety na awersie i rewersie – 102 przypadki,
- wklęsły rowek na awersie monety – 1 przypadek,
- wklęsły rowek na rewersie monety – 1 przypadek.

Szczególnie często obserwowano dwie wady produkcyjne – przesunięcie stempla (niecentryczne wybicie), które wystąpiło w 91 przypadkach, oraz niedobicie monety – 102 przypadki. Z drugiej jednak strony, może to być uwarunkowane siłą oraz techniką uderzenia samego mincerza czy też nierównością blachy.

W skarbie z Jordanowa odnotowano również: 60 przypadków pogięcia monety; 53 przypadki nacinania monety; jedną próbę przebicia otworu; cztery monety z otworami; 17 przypadków złamania monet; cztery przypadki silnego starcia monety oraz 24 przypadki pęknięcia monet.

Podsumowując, w zespole z Jordanowa znajdują się denary krzyżowe bite od 2. połowy X wieku do przełomu XI/XII wieku, przy czym dominują okazy z lat 1050-1080.

Na obszarze badanego stanowiska w wypełniskach grobów odkryto sześć kolejnych monet (Tabaka 2008). Wśród nich wyróżniono fragment dirhema arabskiego, niemiecką monetę Ottona i Adelajdy, dwa fragmenty denarów krzyżowych typu V, denara krzyżowego typu VIII („z głową”) oraz denar Bolesława Kędzierzawego. Najwcześniej datowanym znaleziskiem jest fragment monety islamskiej Manšūra ibn Nūḥa z dynastii Samanidów, panującego w latach 961-976⁴. Najliczniejszą grupę stanowią denary krzyżowe. Można je datować na lata 70. XI wieku i przełom XI/XII wieku. Do szczególnych znalezisk trzeba zaliczyć denar krzyżowy typu VIII, tzw. „z głową”. Należy on do niezwykle rzadko występujących monet zarówno w skarbach wczesnośredniowiecznych, jak i znaleziskach luźnych. Potwierdza to jedno z największych znalezisk kruszcowych z ziem polskich, w którym wśród

⁴ Analizę monety wykonała mgr Dorota Malarczyk z Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Narodowego w Krakowie.

niemal 13 tysięcy sztuk denarów krzyżowych wstąpiły zaledwie cztery egzemplarze typu VIII – „z głową” (Kędzierski 2002, s. 399; 2021, s. 206).

Niezwykłe ciekawym okazem jest również denar Bolesława Kędzierzawego z wizerunkiem ptaka na rewersie (Stronczyński 1847, s. 82; Kopicki 1995, nr 64).

W najbliższej okolicy Jordanowa, w miejscowości Paradyż, odkryto w 1871 roku nieco mniejszy depozyt podobnych monet o wadze około 60 g (Słaski i Tabaczyński 1959, s. 49; FMP I, nr 175, s. 560). W ukrytym po 1055 roku zbiorze zaobserwowano oprócz monet niemieckich również denary czeskie i węgierskie oraz w znacznej ilości denary krzyżowe (nieznanych typów i odmian). Można zatem uznać, że znalezisko w tak bliskiej odległości dwóch skarbów oraz monet w grobach świadczy o szczególnym znaczeniu Jordanowa oraz jego najbliższej okolicy. Spoglądając na mapę wczesnośredniowiecznych szlaków handlowych przygotowaną przez T. Wąsowiczównę (1960), można zaobserwować fakt, że wymienione wyżej miejscowości znajdują się pośrodku szlaku biegnącego z Poznania na zachód do Lubusza i dalej do Magdeburga. W tej okolicy przebiega również szlak na północ przez pobliski Międzyrzecz i Santok do Szczecina i dalej. Możliwe więc, że podobnie jak w innych częściach wczesnośredniowiecznej Polski wymienione wyżej skarby zdeponowane zostały w najbliższej okolicy szlaku (Kędzierski 2021, s. 15). Dodatkową ochronę oraz miejsce łatwe do zapamiętania dla ukrywającego skarb w Jordanowie stanowić mógł funkcjonujący tam wówczas cmentarz.

Biorąc pod uwagę szereg analogicznych znalezisk, w tym licznych skarbów z terenu Wielkopolski, np. z Ogorzelczyna pow. turecki, Słuszkowa pow. kaliski, Jastrzębnik pow. kaliski, Ostrowa Lednickiego i okolicy (pow. gnieźnieński) oraz wielu innych (Słaski i Tabaczyński 1959; Murawska i Tabaka 2010; FMP I), w obrębie których wystąpiły młodsze odmiany denarów krzyżowych, a także obecność odmian zbliżonych do produkowanych w mennicy Sieciecha czy arcybiskupa gnieźnieńskiego – Marcina, złożenie skarbu do ziemi mogło nastąpić na przełomie XI/XII wieku (Kędzierski 1998a; 1998b; 2021; Tabaka 2001; 2022).

Konflikt interesów: Autor deklaruje brak konfliktu interesów.

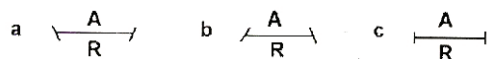
Wkład autorów: Autor przyjmuje na siebie wyłączną odpowiedzialność z tytułu: przygotowania koncepcji badawczej dzieła i sposobu jego przedstawienia (opracowania metodyki), zebrania i analizy danych, interpretacji wniosków, a także zredagowania wersji ostatecznej rękopisu.

Katalog

Objaśnienie układu Katalogu

1. Oznaczono numery katalogowe monet od 1 do 104.
2. Imię emitenta lub nazwa monety.
3. Miejsce wybicia.

4. Analogia (typ + odmiana).
 5. Metrologia (waga w gramach, średnica i wysokość krawędzi w milimetrach).
 6. Ukształtowanie krawędzi przedstawione według poniższego schematu:

7. Ślady produkcji

Ślady produkcyjne	awers	rewers	awers i rewers
Przesunięcie stempla	a	b	c
Niedobicie monety	d	e	i
Podwójne uderzenie stempla	g	h	f
Wklęsły rowek na monecie	j	k	l
Duże zużycie stempla	m	p	q
Pęknięty stempel	r	s	t
Nierówna powierzchnia stempla	u	v	w

8. Ślady użytkowania: a – pogięcia; b – ślady nacinania; c – próby przebicia otworu; d – otwór; e – złamania monet; f – silne starcie; g – pęknięcia monety.

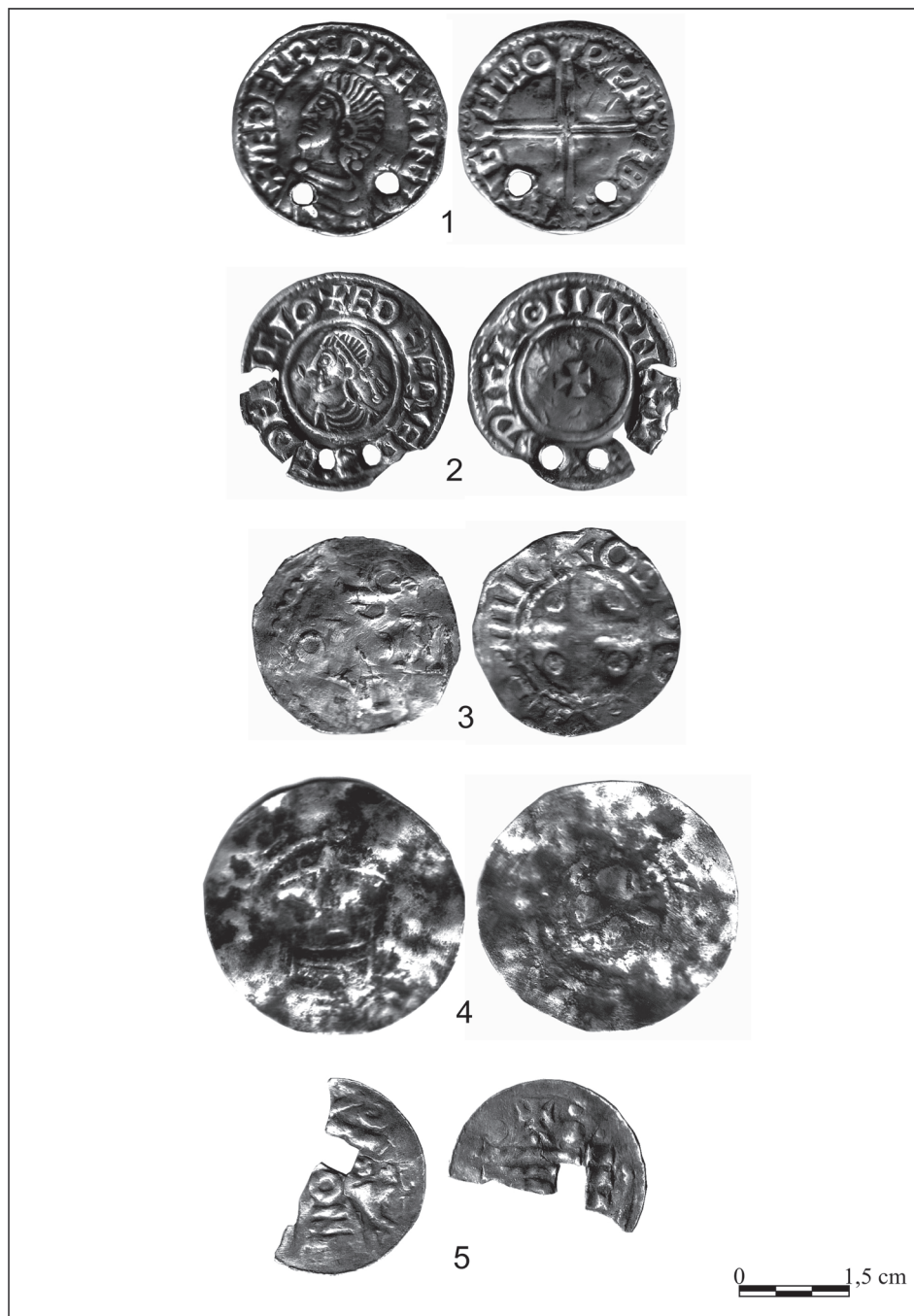
9. Numer inwentarza.

Monety zostały zaprezentowane na ryc. 4-11.

Katalog

Anglia

- Ethelred II (978-1016), moneta wybita w latach 997-1003, Warwick, Hildebrandt 3888-3878?, typ D; SCBI 36:450; 1,6 g, 20,4 mm, 0,41 mm; śp: h; ś uż: a, d, f; nr inw. A364
 Av.: pole monety: lewy profil władcy; otok: ✠EDELREDREXANGLO (2 otwory)
 Rv: w polu krzyż prosty; otok: H[...]IGEM[...]ODE[...]B
- Ethelred II (978-1016), moneta wybita w latach 1009-1016, Londyn, Hildebrandt 2870, typ A; 1,1 g, 19,41 mm, 0,68 mm; śp: i; ś uż: a, b, d, e, g; nr inw. A365
 Av.: pole monety: lewy profil władcy; otok: ÊEDELRED (2 otwory) EDE[...]LO
 Rv: w polu mały krzyż kawalerski; otok: DI[...]HONLVN[...]

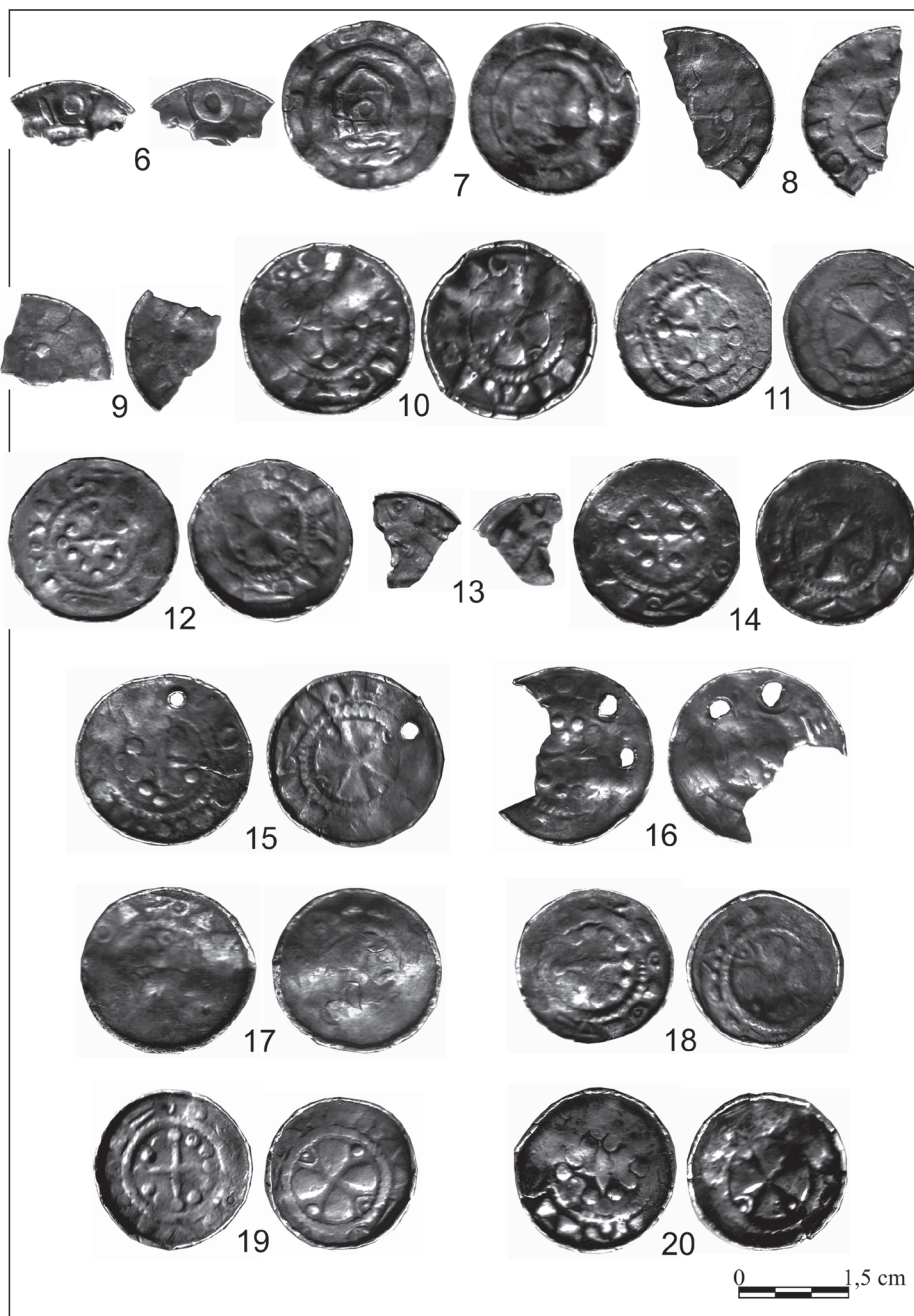
Ryc. 4. Jordanowo, stan. 7, gm. Świebodzin, woj. lubuskie. 1-5 – monety ze skarbu.
Fot. A. Tabaka

Niemcy

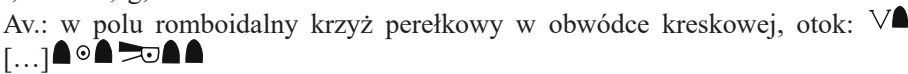

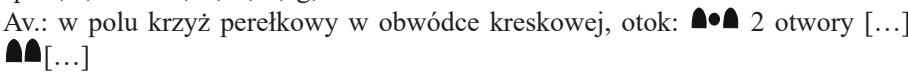
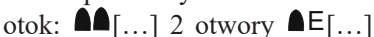

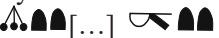

3. Denar 1000-1030/40? r., Soest, Hävernick 849b; 1,35 g, 19,23 mm, 0,47 mm; śp: c, i; ś uż: a, f; nr inw. A369
Av.: pole i otok nieczytelne; Rv: w polu ☩; otok: ■■■■[...]⊙[...]
4. Denar – naśladownictwo monety z Magdeburga, 1030-1050 r., Dbg 648/648a; 1,35 g, 23,68 mm, 0,38 mm; śp: c, i; ś uż: a, f; nr inw. A366
Av.: w polu monety świątynia?, otok nieczytelny; Rv: w polu ☩; otok nieczytelny
5. Denar ok. ½, 1060-1080 r., Bardowik, Dbg 1778, Hävernick 717; 0,5 g, 18,12 mm, 0,38 mm; śp: c, i; ś uż: a, b, e, f, g; nr inw. A370
Av i Rv monety słabo czytelne

Denary krzyżowe

6. Denar – ok. ¼, Magdeburg?, CNP I?, 0,15 g, średnica?, 1,1 mm; ś uż: a, b, e; nr inw. A411
Av.: pole monety nieczytelne, otok: I [...]; Rv: pole monety nieczytelne, otok: ⊖■[...]
7. Denar, Magdeburg, CNP II, ~438?; 0,95 g, 16,1 mm, 0,8 mm; kr.: ?; śp: c, i; ś uż: a, b, g; nr inw. A362
Av.: w polu świątynia, otok: € ■■■■[...]■■■—■■■
Rv: pole krzyż, otok: ⊃ ■■■■[...]■■■
8. Denar – ok. ½, mennica?, CNP V, 540?; 0,45 g, 18,1 mm, 1,2 mm; kr.: b; śp: c, i; ś uż: a, b, e, g; nr inw. A359
Av.: w polu 2 ramiona starszego typu krzyża perełkowego w obwódce kreskowej, otok: ■[...]■▲■■■[...]
Rv: w polu 2 ramiona krzyża kawalerskiego w obwódce kreskowej, otok: ●○■■■[...]■■■[...]
9. Denar – ok. 1/3, mennica?, CNP V, 567-575?; 0,25 g, 15,4 mm, 1,2 mm; kr.: a; śp: i; ś uż: a, b, e, g; nr inw. A360
Av.: w polu jak wyżej, otok: ■■■■[...]; Rv: w polu jak wyżej, otok: ■■■■[...]
10. Denar, mennica?, CNP V, 588-606; 1,05 g, 16,31 mm, 1,58 mm; kr.: a; śp: i; ś uż: a, b; nr inw. A327
Av.: w polu romboidalny krzyż perełkowy w obwódce kreskowej, otok: ♁○■[...]
Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce kreskowej, między jego ramionami ☉☉☉, otok: ♁.■■■[...]■■■
11. Denar, mennica?, CNP V, 588-606; 1,2 g, 15,37 mm, 1,84 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a; nr inw. A336
Av.: w polu jak wyżej, otok: √■■■∩■■■⊙[...]■■■; Rv: w polu jak wyżej, otok: √■[...]■■■[...]

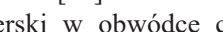

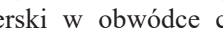

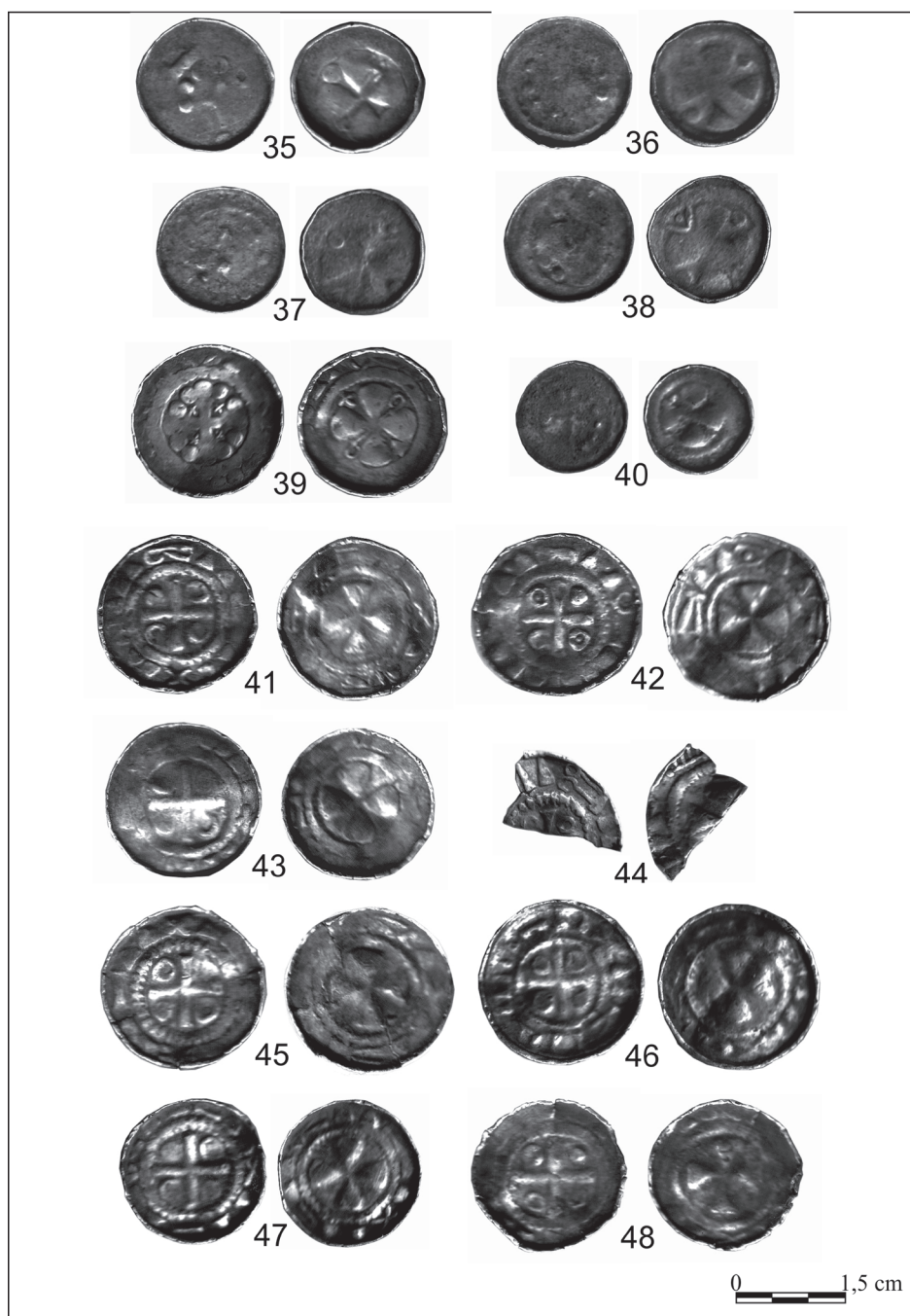
Ryc. 5. Jordanowo, stan. 7, gm. Świebodzin, woj. lubuskie. 6-20 – monety ze skarbu.
Fot. A. Tabaka

12. Denar, mennica?, CNP V, 588-606; 1,2 g, 15,57 mm, 1,69 mm; kr.: a; śp: b, i; ś uż: a, b; nr inw. A343
Av.: w polu jak wyżej, otok: ; Rv: w polu jak wyżej, otok:
13. Denar – ok. 1/5, mennica?, CNP V, ?; 0,2 g, śr. ?, 1,3 mm; kr.: b; śp: i; ś uż: a, b, e; nr inw. A358
Av.: w polu fragment romboidalnego krzyża perełkowego w obwódce ciągłej, otok:
Rv: w polu ramię krzyża kawalerskiego, otok:
14. Denar, mennica?, CNP V, 588-606; 1,15 g, 15,59 mm, 1,44 mm; kr.: a; śp: b, i; ś uż: a, g; nr inw. A345
Av.: w polu romboidalny krzyż perełkowy w obwódce kreskowej, otok:
Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce kreskowej, między jego ramionami , otok:
15. Denar, mennica?, CNP V, 597; 0,9 g, 16,08 mm, 1,2 mm; kr.: a; śp: a, i; ś uż: a, b, c, d, g; nr inw. A357
Av.: w polu jak wyżej, otok: otwór; Rv: w polu jak wyżej, otok: otwór
16. Denar – ok. 3/4, mennica?, CNP V, ?; 0,7 g, 16,44 mm, 0,86 mm; kr.: b; śp: c, i; ś uż: a, b, d, e, g; nr inw. A361
Av.: w polu krzyż perełkowy w obwódce kreskowej, otok: 2 otwory [...]
Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce kreskowej, między jego ramionami?, otok: 2 otwory
17. Denar, mennica?, CNP V; ?; 1,1 g, 15,72 mm, 1,02 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, b; nr inw. A355
Av.: pole nieczytelne, otok: ; Rv: w polu 3 ramiona krzyża kawalerskiego w obwódce ciągłej, otok:
18. Denar, mennica?, CNP V, 610-611; 0,85 g, 14,74 mm, 1,72 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, b; nr inw. A328
Av.: w polu krzyż perełkowy w obwódce ciągłej, otok:
Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami , otok:
19. Denar, mennica?, CNP V, 610-611; 1,25 g, 14,56 mm, 1,7 mm; kr.: a; śp: b, i; ś uż: a, b, g; nr inw. A372
Av.: pole jak wyżej, otok:
Rv: pole jak wyżej, otok:
20. Denar, mennica?, CNP V, 617?; 1,1 g, 15,09 mm, 1,85 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, b, g; nr inw. A329
Av.: pole jak wyżej, otok: ; Rv: pole jak wyżej, otok:

Ryc. 6. Jordanowo, stan. 7, gm. Świebodzin, woj. lubuskie. 21-34 – monety ze skarbu.
Fot. A. Tabaka

21. Denar, mennica?, CNP V, 625; 1,0 g, 14,09 mm, 1,73 mm; kr.: a; śp: c, i, r; ś uż: a; nr inw. A326
 Av.: pole jak wyżej, otok: [...]; Rv: pole jak wyżej, ale między ramionami [...]
22. Denar, mennica?, CNP V, 625/620; 1,0 g, 14,28 mm, 1,8 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, b, g; nr inw. A330
 Av.: w polu krzyż perełkowy w obwódce ciągłej, otok nieczytelny
 Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami [...]
23. Denar, mennica?, CNP V, 625/620; 1,05 g, 14,97 mm, 1,73 mm; kr.: a; śp: c, i, j; ś uż: a, b; nr inw. A332
 Av.: pole jak wyżej, otok: [...]; Rv: pole jak wyżej, otok: [...]
24. Denar, mennica?, CNP V, 625/620; 0,9 g, 14,39 mm, 1,79 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, g; nr inw. A335
 Av.: pole jak wyżej, otok: [...]; Rv: pole jak wyżej, ale między ramionami [...]
25. Denar, mennica?, CNP V, 625/620; 1,1 g, 14,69 mm, 1,7 mm; kr.: a; śp: b, i; ś uż: a, b; nr inw. A340
 Av.: pole jak wyżej, otok: [...]; Rv: pole jak wyżej, otok: [...]
26. Denar, mennica?, CNP V, 625?; 0,85 g, 14,26 mm, 1,73 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a; nr inw. A341
 Av.: pole jak wyżej, otok: [...]; Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, otok: [...]
27. Denar, mennica?, CNP V, 625/620; 0,9 g, 14,26 mm, 1,87 mm; kr.: a; śp: i; ś uż: a, b, g; nr inw. A344
 Av.: pole jak wyżej, otok: [...]; Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami [...]
28. Denar, mennica?, CNP V, 625/620?; 0,95 g, 12,06 mm, 1,95 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a; nr inw. A350
 Av.: w polu fragmentarycznie wybity krzyż perełkowy, otok nieczytelny
 Rv: w polu krzyż kawalerski z pastorałem, otok nieczytelny
29. Denar, mennica?, CNP V, 625/620, 0,95 g, 14,1 mm, 1,75 mm, kr.: a, śp: c, i; ś uż: a; nr inw. A356
 Av.: w polu krzyż perełkowy w obwódce ciągłej, otok: [...]; Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami [...]
30. Denar, mennica?, CNP V, 638; 0,9 g, 13,4 mm, 1,53 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, b; nr inw. A334
 Av.: pole jak wyżej, otok: [...]

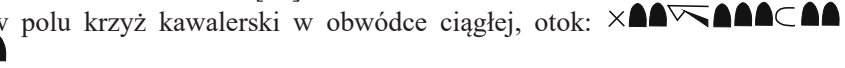

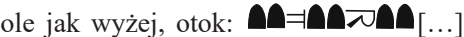

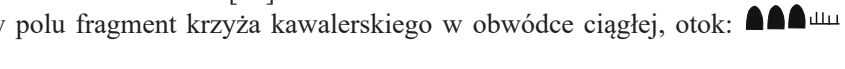
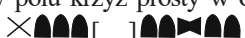
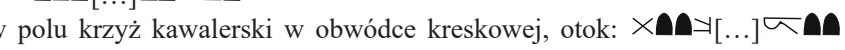

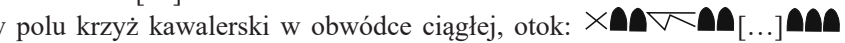

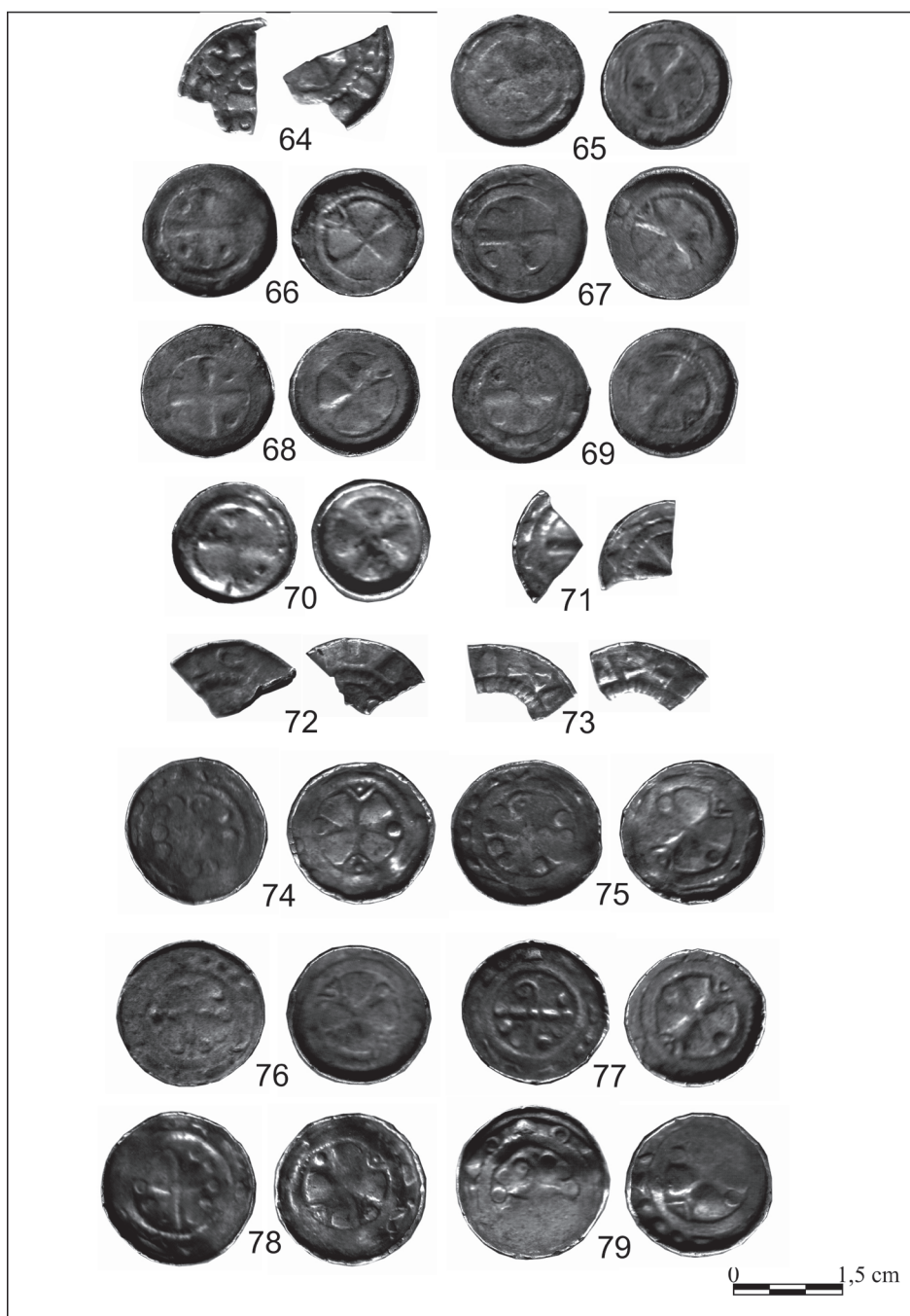
Ryc. 7. Jordanowo, stan. 7, gm. Świebodzin, woj. lubuskie. 35-48 – monety ze skarbu.
Fot. A. Tabaka

- Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami 卐卐 ,
otok: $\blacktriangle\blacktriangle[\dots]\blacktriangle\blacktriangle[\dots]$
31. Denar, mennica?, CNP V, 646; 0,85 g, 12,48 mm, 2,1 mm; kr.: a; śp: c, i;
ś uż: b; nr inw. A339
Av.: w polu krzyż perełkowy w obwódce ciągłej, między jego ramionami $\bullet\circ\bullet\circ$,
otok nieczytelny
Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami $\bullet\times\bullet\times$,
otok nieczytelny
32. Denar, mennica?, CNP V, 646; 0,9 g, 11,76 mm, 2,22 mm; kr.: a, śp: c, i;
ś uż: -; nr inw. A342
Av.: jak wyżej; Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego
ramionami $\times\uparrow\times$, otok nieczytelny
33. Denar, mennica?, CNP V, 655/648; 0,85 g, 12,46 mm, 2,19 mm; kr.: a; śp: c,
i; ś uż: -; nr inw. A331
Av.: w polu fragment krzyża perełkowego, otok nieczytelny; Rv: w polu krzyż
kawalerski w obwódce ciągłej, otok nieczytelny
34. Denar, mennica?, CNP V, 655/652; 0,9 g, 13,37 mm, 1,67 mm; kr.: a; śp: c,
i; ś uż: b; nr inw. A338
Av.: w polu krzyż perełkowy w obwódce ciągłej, otok nieczytelny
Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami $\blacktriangledown\bullet\blacktriangledown$,
otok nieczytelny
35. Denar, mennica?, CNP V, 655/648; 0,75 g, 12,3 mm, 1,6 mm; kr.: a; śp: c, i;
ś uż: -; nr inw. A348
Av.: w polu fragment krzyża perełkowego, otok nieczytelny
Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami $\bullet\times\bullet\times$,
otok nieczytelny
36. Denar, mennica?, CNP V, 655/648?; 0,8 g, 12,34 mm, 1,86 mm; kr.: a; śp: c,
i; ś uż: b; nr inw. A349
Av.: w polu perełkowa obwódka krzyża, otok nieczytelny; Rv: jak wyżej
37. Denar, mennica?, CNP V, 655/652?; 0,8 g, 11,98 mm, 1,75 mm; kr.: a; śp: c,
i; ś uż: -; nr inw. A353
Av.: w polu kilka perełek krzyża perełkowego w obwódce ciągłej, otok nie-
czytelny
Rv: pole jak wyżej, ale między ramionami $\blacktriangledown\bullet\blacktriangledown$, otok nieczytelny
38. Denar, mennica?, CNP V, 655/652?; 0,85 g, 11,64 mm, 1,87 mm; kr.: a; śp: c, i;
ś uż: -; nr inw.: A354
Av. i Rv. jak wyżej
39. Denar, mennica?, CNP V, 657; 0,9 g, 14,27 mm, 1,58 mm; kr.: a; śp: c, i, k;
ś uż: a; nr inw. A337
Av.: w polu krzyż perełkowy w obwódce ciągłej, między jego ramionami $\times\times\times\times$,
otok: $\vee\blacktriangle\blacktriangledown[\dots]\bullet\bullet[\dots]$

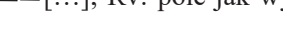

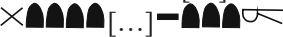

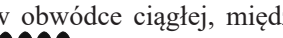

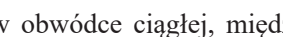

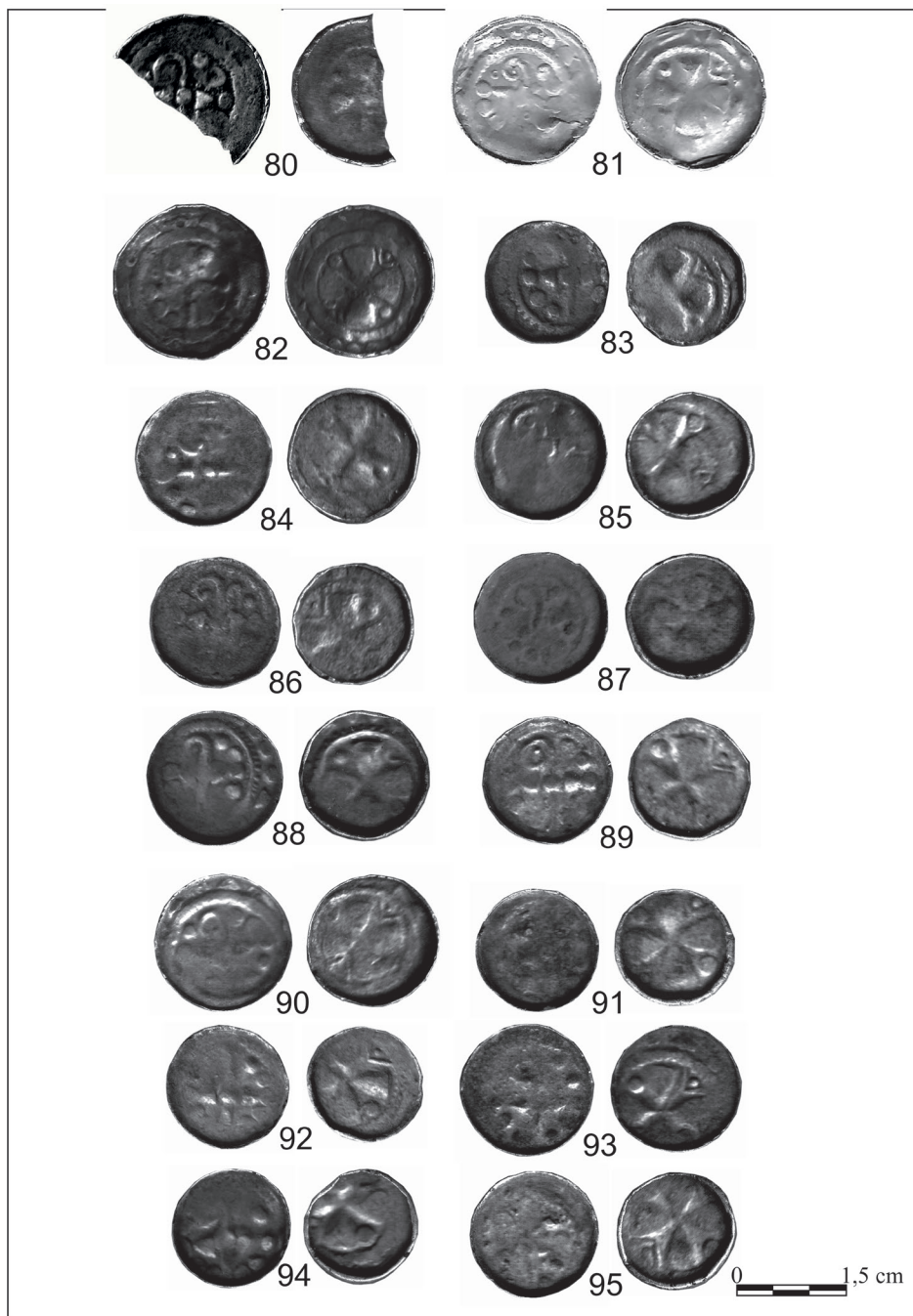
Ryc. 8. Jordanowo, stan. 7, gm. Świebodzin, woj. lubuskie. 49 – 63 – monety ze skarbu.
Fot. A. Tabaka

- Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami $\times^{\uparrow}\times^{\uparrow}$, otok: [...]
40. Obol, mennica?, CNP V, 678; 0,35 g, 10,28 mm, 1,02 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a; nr inw. A351
Av.: w polu krzyż perełkowy w obwódce ciągłej, otok nieczytelny
Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami $\bullet^{\vee}\bullet^{\vee}$, otok nieczytelny
41. Denar, mennica?, CNP VI, 749; 0,95 g, 15,01 mm, 1,79 mm; kr.: b; śp: a, i; ś uż: a, b, g; nr inw. A274
Av.: w polu krzyż prosty w obwódce ciągłej, między jego ramionami $\circ\bullet\circ\bullet$, otok: \times [...]
Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, otok: \times [...]
42. Denar, mennica?, CNP VI, ~749?; 1 g, 15,4 mm, 1,56 mm; kr.: b; śp: c, i; ś uż: a, b, g; nr inw. A273
Av.: pole jak wyżej, ale między jego ramionami $\odot\bullet\odot\bullet$, otok:
Rv: pole jak wyżej, otok: \times
43. Denar, mennica?, CNP VI, 758?; 1 g, 14,75 mm, 1,76 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, b, g; nr inw. A275
Av.: pole jak wyżej, ale między jego ramionami $\circ\bullet\circ\bullet$, otok: \times
Rv: pole jak wyżej, otok: [...]
44. Denar ok. $\frac{1}{2}$, mennica?, CNP VI, ~770, 773, 775?; 0,4 g, 16 mm, 0,84 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, b, e, g; nr inw. A299
Av.: w polu fragment krzyża prostego w obwódce ciągłej, między jego ramionami $\circ\circ$, otok: [...]
Rv: w polu fragment krzyża kawalerskiego w obwódce ciągłej, otok: [...]
45. Denar, mennica?, CNP VI, 802?; 1 g, 15,11 mm, 1,46 mm; kr.: b; śp: c, i; ś uż: a, b, g; nr inw. A287
Av.: w polu krzyż prosty w obwódce kreskowej, między jego ramionami $\circ\bullet\circ\bullet$, otok: \times [...]
Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce kreskowej, otok: \times
46. Denar, mennica?, CNP VI, ~802?; 0,9 g, 15,18 mm, 1,26 mm; kr.: a; śp: i; ś uż: a, b; nr inw. A288
Av.: w polu krzyż prosty w obwódce ciągłej, między jego ramionami $\circ\bullet\circ\bullet$, otok: \times [...]
Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, otok: \times
47. Denar, mennica?, CNP VI, ~808?; 1 g, 14 mm, 2,41 mm; kr.: a; śp: a, i; ś uż: a, b; nr inw. A290

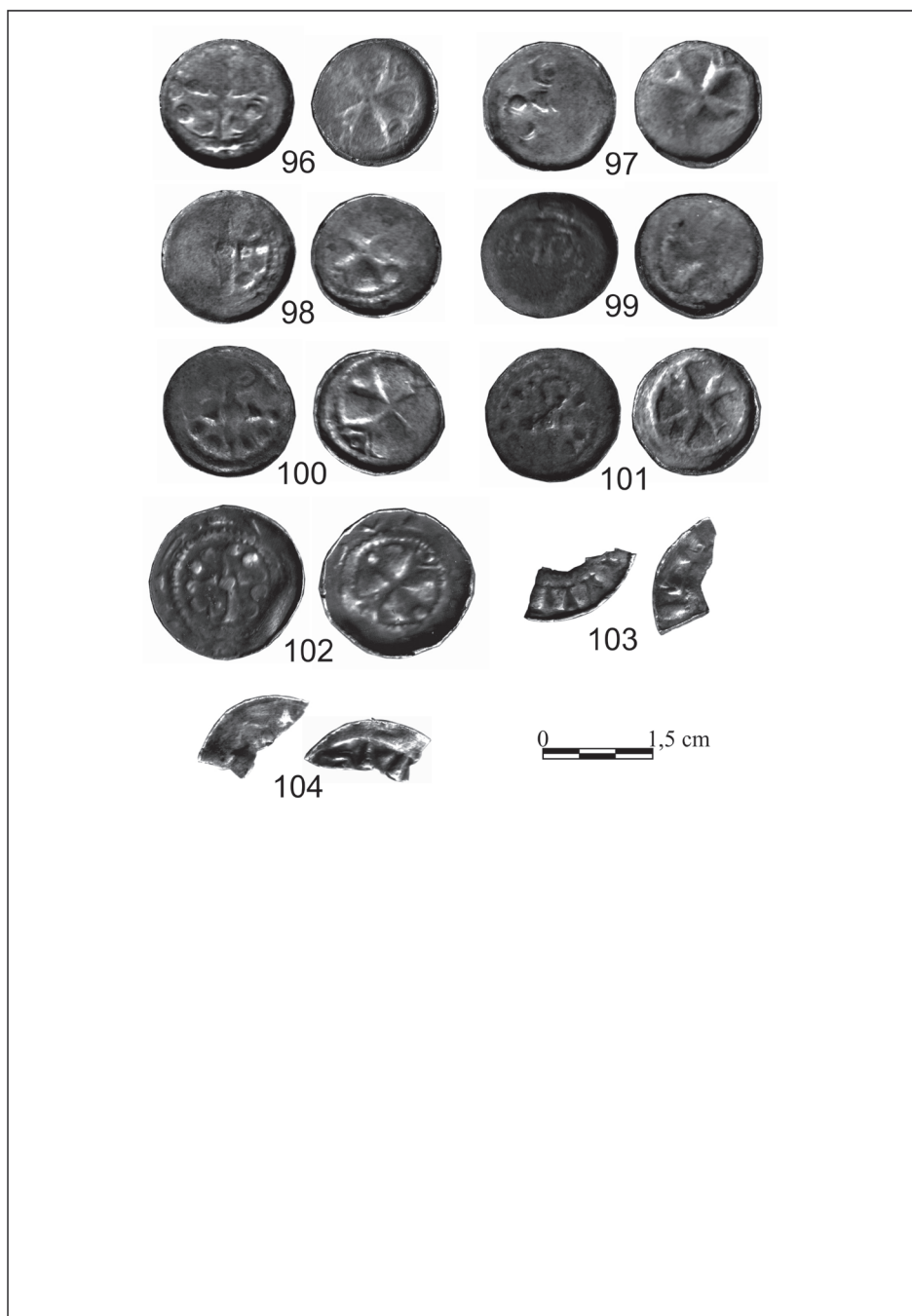
Ryc. 9. Jordanowo, stan. 7, gm. Świebodzin, woj. lubuskie. 64-79 – monety ze skarbu.
Fot. A. Tabaka

- Av.: pole jak wyżej, otok:
 Rv.: pole jak wyżej, otok:
48. Denar, mennica?, CNP VI, ~808?; 1 g, 14,24 mm, 1,87 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, b, g; nr inw. A292
 Av.: pole jak wyżej, otok:
 Rv.: pole jak wyżej, otok:
49. Denar, mennica?, CNP VI, ~808?; 1,2 g, 13,73 mm, 1,95 mm; kr.: a; śp: a, i; ś uż: b; nr inw. A294
 Av.: pole jak wyżej, otok:
 Rv.: pole jak wyżej, otok:
50. Denar, mennica?, CNP VI, 813-814?; 0,85 g, 13,91 mm, 1,89 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a; nr inw. A281
 Av.: pole jak wyżej, ale między ramionami , otok:
 Rv.: pole jak wyżej, otok:
51. Denar, mennica?, CNP VI, 813; 0,95 g, 13,82 mm, 2,26 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: b; nr inw. A291
 Av.: pole jak wyżej, otok:
 Rv.: pole jak wyżej, otok:
52. Denar, mennica?, CNP VI, 834?; 1,05 g, 14,35 mm, 1,92 mm; kr.: b; śp: b, i; ś uż: -; nr inw. A296
 Av.: w polu krzyż prosty w obwódce ciągłej, między jego ramionami , otok:
 Rv.: pole jak wyżej, otok:
53. Denar, mennica?, CNP VI, 834?; 0,95 g, 14,04 mm, 1,98 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: -; nr inw. A277
 Av.: w polu krzyż prosty w obwódce ciągłej, między jego ramionami , otok:
 Rv.: pole jak wyżej, otok:
54. Denar, mennica?, CNP VI, 834?; 1 g, 14,52 mm, 2 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a; nr inw. A278
 Av.: pole jak wyżej, otok:
 Rv.: pole jak wyżej, otok:
55. Denar, mennica?, CNP VI, 834?; 0,9 g, 13,7 mm, 1,73 mm; kr.: b; śp: c, i; ś uż: a; nr inw. A279
 Av.: pole jak wyżej, otok:
 Rv.: pole jak wyżej, otok:
56. Denar, mennica?, CNP VI, 836-840?; 1,05 g, 14,41 mm, 2,08 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, b; nr inw. A283
 Av.: pole jak wyżej, otok:
 Rv.: pole jak wyżej, otok:

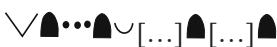

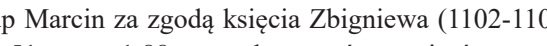

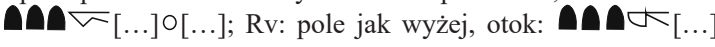
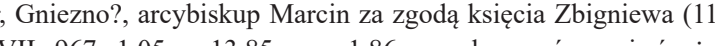

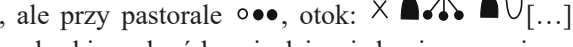

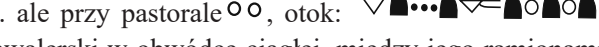

Ryc. 10. Jordanowo, stan. 7, gm. Świebodzin, woj. lubuskie. 80 – 95 – monety ze skarbu.
Fot. A. Tabaka

57. Denar, mennica?, CNP VI, 836-840?; 0,85 g, 14,52 mm, 1,62 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, b, g; nr inw. A284
 Av.: pole jak wyżej, otok: ; Rv: pole jak wyżej, otok:
58. Denar, mennica?, CNP VI, 836-840?; 1 g, 14,65 mm, 1,67 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a; nr inw. A285
 Av.: pole jak wyżej, otok: ; Rv: pole jak wyżej, otok:
59. Denar, mennica?, CNP VI, 836-840?; 1 g, 13,95 mm, 1,92 mm; kr.: a; śp: i; ś uż: -; nr inw. A286
 Av.: pole jak wyżej?, otok: ; Rv: pole jak wyżej, otok:
60. Denar, mennica?, CNP VI, 836-840?; 1 g, 14,2 mm, 2,11 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a; nr inw. A293
 Av.: pole jak wyżej?, otok: ; Rv: pole jak wyżej, otok:
- 61 i 62. Dwie połowy tego samego denara, mennica?, CNP VI, 843?; łącznie 0,95 g, 14,9 mm, 1,78 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: b, e; nr inw.: A300 i 301
 Av.: w polu krzyż prosty w obwódce ciągłej, między jego ramionami ,
 otok: ;
 Rv: w polu krzyż kawalerski, otok:
63. Denar – ok. 1/3, mennica?, CNP VI, ?; 0,3 g, ? mm, 1,48 mm; kr.: a; śp: i; ś uż: b, e; nr inw. 297
 Av.: w polu krzyż prosty w obwódce ciągłej, między jego ramionami ,
 otok: ;
 Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami ,
 otok:
64. Denar – ok. 1/4, mennica?, CNP VI, ?; 0,25 g, ? mm, 2,01 mm; kr.: a; śp: i; ś uż: b, e; nr inw. 298
 Av.: w polu fragment krzyża prostego w obwódce ciągłej, między jego ramionami ,
 otok: ;
 Rv: w polu fragment krzyża kawalerskiego w obwódce ciągłej, otok:
65. Denar, Kalisz, Władysław Herman (1079-1102), CNP VI, 858; 0,7 g, 12,38 mm, 1,8 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: -; nr inw. A280
 Av.: w polu krzyż prosty w obwódce ciągłej, między jego ramionami ,
 otok: ;
 Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami ,
 otok:
66. Denar, Kalisz, Władysław Herman (1079-1102), CNP VI, 858; 0,8 g; 12,52 mm, 1,78 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: -; nr inw. A282

Ryc. 11. Jordanowo, stan. 7, gm. Świebodzin, woj. lubuskie. 96-104 – monety ze skarbu.
Fot. A. Tabaka

- Av.: pole jak wyżej, ale między jego ramionami ●●●, otok: ▲[...]
 Rv.: pole jak wyżej, otok: ×[...]▲▲▲
67. Denar, Kalisz, Władysław Herman (1079-1102), CNP VI, 858; 0,65 g, 12,54 mm, 1,77 mm, kr.: a, śp: c, i; ś uż: -; nr inw. A272
 Av.: pole jak wyżej, otok: ×[...]▲▲▲
 Rv.: pole jak wyżej, otok: ▲▲[...]▲▲▲[...]
68. Denar, Kalisz, Władysław Herman (1079-1102), CNP VI, 858; 0,8 g, 12,42 mm, 2,03 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: -; nr inw. A271
 Av.: pole jak wyżej, otok: ▲▲[...]
 Rv.: pole jak wyżej, otok nieczytelny
69. Denar, Kalisz, Władysław Herman (1079-1102), CNP VI, 858; 0,75 g, 12,77 mm; 1,95 mm, kr.: a; śp: c, i; ś uż: b; nr inw. A295
 Av.: w polu krzyż prosty w obwódce ciągłej, między jego ramionami ●●●●, otok: ▲▲▲[...]
 Rv.: pole jak wyżej, otok: ▲▲[...]▲▲[...]
70. Denar, mennica?, CNP VI, 860?; 0,7 g, 11,42 mm, 2,81 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: -; nr inw. A276
 Av.: w polu krzyż prosty w obwódce ciągłej, otok: ▲[...]
 Rv.: pole jak wyżej, otok nieczytelny
71. Denar, mennica?, CNP VI, ?; 0,8 g, 13,85 mm, 1,51 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, b, g; nr inw. A289
 Av.: w polu fragment krzyża prostego w obwódce ciągłej, między jego ramionami ○, otok: ×▲▲[...]
 Rv.: w polu fragment krzyża kawalerskiego w obwódce ciągłej, otok: ×▲▲[...]
72. Denar – ok. 1/4, mennica?, CNP VI?, ?; 0,2 g, 15 mm, 1,11 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, b, e, g; nr inw. A363
 Av.: w polu fragment krzyża prostego w obwódce ciągłej, między jego ramionami ○, otok: ▲▲[...]; Rv.: w polu?, otok: ▲○▲[...]
73. Denar – ok. 1/5, mennica?, CNP VI?, ?; 0,2 g, ? mm, 1,2 mm; kr.: a; śp: i; ś uż: a, b, e, g; nr inw. A371
 Av.: w polu?, otok: ▲×▲[...]; Rv.: w polu?, otok: ▲×▲[...]
74. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?), CNP VII, 967; 0,75 g, 13,62 mm, 1,63 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, b; nr inw. A314
 Av.: w polu pastorał skierowany w lewo z perełkami, w obwódce ciągłej, otok: √▲●●●▲ [..]▲○▲
 Rv.: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami ●▼●▼, otok: ▲ [..]●●●[...]
75. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?), CNP VII, 967; 0,85 g, 13,66 mm, 1,82 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, b; nr inw. A309

- Av.: pole jak wyżej, otok:
 Rv.: pole jak wyżej, otok:
76. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?),
 CNP VII, 967; 0,85 g, 13,7 mm, 1,91 mm; kr.: a; śp: b, i; ś uż: b;
 nr inw. A302
 Av.: pole jak wyżej, otok, otok:
 Rv.: pole jak wyżej, otok:
77. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?),
 CNP VII, 967; 0,9 g, 13,51 mm, 1,88 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, b;
 nr inw. A303
 Av.: pole jak wyżej, ale przy pastorałe , otok:
 Rv.: pole jak wyżej, otok:
78. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?),
 CNP VII, 967; 0,9 g, 14,27 mm, 1,49 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, b, g;
 nr inw. A308
 Av.: w polu pastorał skierowany w lewo z perełkami, w obwódce ciągłej,
 otok:
 Rv.: pole jak wyżej, otok:
79. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?),
 CNP VII, 967; 1,05 g, 13,85 mm, 1,86 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a; nr inw.
 A304
 Av.: pole jak wyżej, otok:
 Rv.: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami ,
 otok:
80. Denar – ok. 1/2, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa
 (1102-1107?), CNP VII, ~972; 0,5 g, 13,98 mm, 1,6 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż:
 b, e; nr inw. A325
 Av.: pole jak wyżej, otok nieczytelny
 Rv.: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami ,
 otok nieczytelny
81. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?),
 CNP VII, ~980; 0,9 g, 14,1 mm, 2 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a, b;
 nr inw. A488
 Av.: pole jak wyżej, ale przy pastorałe , otok:
 Rv.: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami ,
 otok:
82. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?),
 CNP VII, 981; 1 g, 14,37 mm, 1,79 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: a; nr inw. A311
 Av.: pole jak wyżej, ale przy pastorałe , otok:
 Rv.: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami ,
 oraz , otok
83. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?),

- CNP VII, 986; 0,75 g, 11,52 mm, 1,7 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: -; nr inw. A323
 Av.: w polu pastorał skierowany w lewo z perełkami, w obwódce ciągłej, otok: [...]
 Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami , otok: [...]
84. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?), CNP VII, 986; 0,8 g, 12,5 mm, 1,56 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: -; nr inw. A324
 Av.: w polu pastorał skierowany w lewo z perełkami, otok nieczytelny
 Rv: pole jak wyżej, otok nieczytelny
85. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?), CNP VII, 986; 0,95 g, 12,27 mm, 2,5 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: -; nr inw. A305
 Av.: pole jak wyżej, otok nieczytelny; Rv: pole jak wyżej, otok nieczytelny
86. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?), CNP VII, 986; 0,95 g, 12,29 mm, 2,1 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: -; nr inw. A306
 Av.: pole jak wyżej, otok nieczytelny; Rv: pole jak wyżej, otok nieczytelny
87. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?), CNP VII, 986; 1,05 g, 12,46 mm, 2,45 mm; kr.: a; śp: a, i; ś uż: -; nr inw. A307
 Av.: pole i otok jak wyżej; Rv: pole jak wyżej, otok nieczytelny
88. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?), CNP VII, 986; 0,9 g, 12,39 mm, 2,12 mm; kr.: a; śp: a, i; ś uż: b; nr inw. A316
 Av.: pole jak wyżej, otok: [...]
 Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami , otok: [...]
89. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?), CNP VII, 986; 0,9 g, 11,94 mm, 2,12 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: -; nr inw. A317
 Av.: pole jak wyżej, otok nieczytelny; Rv: pole jak wyżej, otok nieczytelny
90. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?), CNP VII, 986; 0,8 g, 12,68 mm, 1,78 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: b; nr inw. A318
 Av.: pole jak wyżej, otok: [...]; Rv: pole jak wyżej, otok: [...]
91. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?), CNP VII, 986; 0,7 g, 11,6 mm, 2,28 mm; kr.: a; śp: a, i; ś uż: b; nr inw. A319
 Av.: w polu pastorał skierowany w lewo z perełkami, w obwódce ciągłej, otok nieczytelny
 Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami , otok nieczytelny

92. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?),
CNP VII, 986; 1 g, 11,53 mm, 2,16 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: -; nr inw. A320
Av.: pole jak wyżej, otok nieczytelny; Rv: pole jak wyżej, otok nieczytelny
93. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?),
CNP VII, 986; 0,7 g, 12,45 mm, 1,69 mm; kr.: a; śp: a, i; ś uż: -; nr inw. A321
Av.: pole jak wyżej, otok nieczytelny
Rv: w polu fragment krzyża kawalerskiego w obwódce ciągłej, między jego ramionami $\bullet\blacktriangledown\bullet\blacktriangledown$, otok nieczytelny
94. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?),
CNP VII, 986; 0,8 g, 10,93 mm, 2,34 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: -; nr inw. A322
Av.: pole jak wyżej, otok nieczytelny; Rv: pole jak wyżej, otok nieczytelny
95. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?),
CNP VII, 986; 0,85 g, 11,83 mm, 2,07 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: -; nr inw. A333
Av.: pole jak wyżej, otok nieczytelny; Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami $\bullet\blacktriangledown\bullet\blacktriangledown$, otok nieczytelny
96. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?),
CNP VII, 986; 1,1 g, 12,16 mm, 2,22 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: b; nr inw. A346
Av.: pole jak wyżej, otok: $\circ[\dots]$; Rv: pole jak wyżej, otok nieczytelny
97. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?),
CNP VII, 986; 0,9 g, 12,2 mm, 1,86 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: b; nr inw. A347
Av.: pole jak wyżej, zachowane fragmentarycznie, otok nieczytelny
Rv: pole jak wyżej, otok nieczytelny
98. Denar, Gniezno?, arcybiskup Marcin za zgodą księcia Zbigniewa (1102-1107?),
CNP VII, 986; 0,85 g, 12,14 mm, 1,84 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: -; nr inw. A352
Av.: pole jak wyżej zachowane fragmentarycznie, otok nieczytelny
Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej?, między jego ramionami $\bullet\blacktriangledown$, otok nieczytelny
99. Denar, mennica?, CNP VII, 989; 1,1 g, 12,09 mm, 2,46 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: -; nr inw. A310
Av.: pole jak wyżej, otok nieczytelny
Rv: w polu fragment krzyża kawalerskiego w obwódce ciągłej?, otok nieczytelny
100. Denar, mennica?, CNP VII, 989; 0,75 g, 12,26 mm, 1,67 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: b; nr inw. A312
Av.: w polu pastorał skierowany w prawo z perełkami, otok nieczytelny
Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami $\bullet\blacktriangledown\bullet\blacktriangledown$, otok nieczytelny

101. Denar, mennica?, CNP VII, 989/625?; 1,25 g, 12,36 mm, 2,1 mm; kr.: a; śp: c, i; ś uż: -; nr inw. A313
Av.: pole jak wyżej, otok nieczytelny
Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami •••, otok nieczytelny
102. Denar, mennica?, CNP VII, 989; 1 g, 14,41 mm, 1,94 mm; kr.: a; śp: i; ś uż: a, b; nr inw. A315
Av.: pole jak wyżej, otok: [...]
Rv: w polu krzyż kawalerski w obwódce ciągłej, między jego ramionami , otok: [...]
103. Denar – ok. 1/5, mennica?, CNP ?, ?; 0,2 g, 16 mm, 0,9 mm; kr.: -; śp: c, i; ś uż: a, b, e; nr inw. A367
Av.: pole nieczytelne, otok: [...]; Rv: pole nieczytelne, otok: [...]
104. Denar – ok. 1/5, mennica?, CNP ?, ?; 0,2 g, ? mm, 1 mm; kr.: -; śp: c, i; ś uż: a, b, e; nr inw. A368
Av.: pole jak wyżej, otok: [...]; Rv: pole jak wyżej, otok: [...]

Bibliografia

- Dannenberg H. 1876-1905, *Die deutschen Münzen der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit* 1-4, Berlin, Weidmann.
- FMP I – Szczurek T., Paszkiewicz B., Tabaka A., Bogucki M., Ilisch P., Malarczyk D. 2017, *Frühmittelalterliche Münzfunde aus Grosspolen*, w: M. Bogucki, P. Ilisch, S. Suchodolski (red.), *Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen, Inventar I*, Warszawa, Institut für Archäologie und Ethnologie der Polnischen Akademie der Wissenschaften, Numismatische Kommission der Länder in der Bundesrepublik Deutschland.
- SCBI – *Sylloge of Coins of the British Isles* 1-64, C. Blunt, M. Dolley, M.A.S. Blackburn, R. Naismith (red.), 1958-2012, London, British Academy.
- Gumowski M. 1939, *Corpus Nummorum Poloniae*, Kraków, Polska Akademia Umiejętności.
- Hävernick W. 1935, *Die Münzen von Köln. Vom Beginn der Prägung bis 1304*, Köln, Verl. von P. Neubner.
- Hildebrandt E. 1881, *Anglosachsiska mynt i Svenska Kongliga Myntkabinetet funna i Sveriges jord*, Stockholm, P.A. Norstedt & Soner, kongl. Boktryckare.
- Kędzierski A. 1998a, *Polskie denary krzyżowe*, „Wiadomości Numizmatyczne” 42, s. 21-48.
- 1998b, *Wczesnośredniowieczny skarb denarów krzyżowych z miejscowości Słuszków koło Kalisza w świetle nowych badań*, w: T. Baranowski (red.), *Kalisz wczesnośredniowieczny*, Kalisz, Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk, Rada Miejska Kalisza, s. 91-118.
- 2002, *Denary krzyżowe z przedstawieniem głowy ze skarbu ze Słuszkowa. Uwagi na temat pochodzenia*, w: B. Paszkiewicz (red.), *Moneta Mediaevalis. Studia numizmatyczne i historyczne ofiarowane Profesorowi Stanisławowi Suchodolskiemu w 65. rocznicę urodzin*, Warszawa, Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk, s. 399-405.
- 2021, *Skarb Słuszków I. Denary krzyżowe z przelomu XI i XII wieku*, Warszawa, Wydawnictwo Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk, Fundacja Przyjaciół Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk.
- Kopicki E. 1995, *Ilustrowany skorowidz pieniędzy polskich i z Polską związanych*, Warszawa, Polskie Towarzystwo Numizmatyczne.
- Murawska A., Tabaka A. 2010, *Skarby średniowieczne Wielkopolski*, Lednica, Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy.

- Osypiński P. (red.) 2010, *Jordanowo st. 7, gm. Świebodzin, S-3:112. Opracowanie wyników badań 1-3*, Poznań, Fundacja Patrimonium (maszynopis w archiwum Fundacji Patrimonium w Poznaniu).
- Ślaski J., Tabaczyński S. 1959, *Wczesnośredniowieczne skarby srebrne Wielkopolski. Materiały*, Warszawa–Wrocław, Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich.
- Stronczyński K. 1847, *Pieniądże Piastów od czasów najdawniejszych do roku 1300. Rozbiorem źródeł społecznych i wykopalisk, oraz porównaniem typów menniczych objaśnione*, Warszawa, Drukarnia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości.
- Tabaka A. 2001, *Wczesnośredniowieczny skarb monet z Ogorzelczyna, pow. Turek*. „Wiadomości Numizmatyczne” 45 (2), s. 177-197.
- 2008, *Analiza monet odkrytych na cmentarzysku wczesnośredniowiecznym w Jordanowie, gm. Świebodzin, stan. 7, Nr S-3/112*, Poznań, Fundacja Patrimonium (maszynopis w archiwum Fundacji Patrimonium w Poznaniu).
 - 2022, *Nowe znaleziska skarbów i monet wczesnośredniowiecznych pozyskane w trakcie badań powierzchniowych prowadzonych w pobliżu Ostrowa Lednickiego*. „Studia Lednickie” 21, s. 165-237.
- Wąsowiczówna T. 1960, *Kalisz na tle wczesnośredniowiecznej sieci drożnej*, w: A. Gieysztor (red.), *Osiemnaście wieków Kalisza. Studia i materiały do dziejów miasta Kalisza i regionu kaliskiego 1*, Kalisz, Wydawnictwo Poznańskie, s. 68-101.